

קונטרס

אין לי זמן

יגלה נוראות נפלאות מהזמן שפרא הקדוש-ברוך-
הוא, פי הזמן בעצמו הוא צמצום מהאין סוף
ברוך הוא, וכשאדם זוכה לשמר על הזמן, אזי
נכלל בו יתברך לגמרי, ועולה אל למעלה מהזמן,
ורואה איך שאין שום זמן כלל.

*

בנוי ומיסד על-פי דברי
רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבונו
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו.

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו
הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אניס ליה
רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו,

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי
חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש.

*

הובא לדפוס על-ידי
חסידי ברסלב
עיה"ק ירושלים תובכ"א

מוֹהֲרָא"ש נ"י אָמַר, שְׁאִין עוֹד דְּבַר יָקָר, אֲשֶׁר
אֵי אֶפְשָׁר לְקַנּוֹתוֹ בְּשׁוּם כֶּסֶף שְׂבַעוּלָם, כְּמוֹ
הַזְמַן. וְאִם הָיוּ בְּנֵי-אָדָם יוֹדְעִים מֵהִי חֲשִׁיבוֹת
הַזְמַן, לֹא הָיוּ מְבַטְלִים אוֹתוֹ לְהֶבֶל וְלָרִיק.
וְלִכֵּן צָרִיף לְהַרְגִיל אֶת עַצְמוֹ לִזְמַן לֵאמֹר "אֵין לִי
זְמַן", כְּשֶׁבָּא אֶחָד לְבַטֵּל אוֹתוֹ מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם
יִתְבָּרֵךְ. כִּי יָבוֹא הַיּוֹם וְהַשְׁעָה וְהַרְגַע שְׂיֵצֵא
מִזֶּה הָעוֹלָם, וְאָז יֵרָאֶה אֵיךְ הָיָה חֲבָל עַל
הַזְמַן הַיָּקָר שֶׁלּוֹ; כִּי כָּל רַגַע וְדַקָּה וּשְׁנֵיָה
מְאֹד מְאֹד יִקְרִים בְּעִבּוּרוֹ. וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרֵי מִי
שְׂזוּכָה לְשָׁמֹר אֶת הַזְמַן.

(אמרי מוהרא"ש, חלק ב', סימן תרמב)

קוֹנְטֵרַם

אֵין לִי זְמַן

א.

צָרִיךְ שְׂתַדַּע, אֲהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, כִּי רַבְנוּ ז"ל גָּלָה לָנוּ נוֹרָאוֹת נִפְלְאוֹת מֵעֲנִין סוּד הַזְּמַן, וְאָמַר (לְקוּשִׁי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן סא): הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוּא לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן, וְזֶה הָעֲנִין הוּא בְּאֵמֶת דְּבַר נִפְלָא וְנִעְלָם מְאֹד, וְאִי אֶפְשָׁר לְהִבִּין זֹאת בְּשִׁכּוֹל הָאֲנוּשִׁי. וְדַע, שְׂעָקָר הַזְּמַן הוּא רַק מַחֲמַת שְׂאִין מְבִינִים, דְּהֵינּוּ מַחֲמַת שְׂשִׁכְלָנוּ קָטָן, כִּי כָּל מָה שֶׁהַשִּׁכּוֹל גָּדוֹל בְּיוֹתֵר, הַזְּמַן נִקְטָן וְנִתְבַטֵּל בְּיוֹתֵר, כִּי בַחֲלוּם, שְׂאֵז הַשִּׁכּוֹל נִסְתַּלְק, וְאֵין לוֹ רַק כַּחַ הַמְדָּמָה, אֲזִי בְּרַבֵּעַ שְׂעָה יְכוּלִים לְעַבֵּר אֶת כָּל הַשְּׁבָעִים שָׁנָה, כַּאֲשֶׁר נִדְּמָה בַחֲלוּם, שְׂאָדָם

חולם ורואה שעובר והולך כמה וכמה זמנים בשעה מועטת מאד, ואחר-כך כשנתעוררים מהשנה, אני רואים שכל הזמנים והשבעים שנה שעברו בחלום, הם זמן מועט מאד באמת, וזה מחמת שאחר-כך כשהקיץ, אז חוזר השכל אליו, ואצל השכל כל אלו השבעים שנה שעברו בחלום, הם רק רבע שעה, רק שבעים ממש הם שבעים שנה גם אצל השכל שלנו. ובאמת בשכל הגבוה למעלה משכלנו, גם מה שנחשב אצלנו לשבעים שנה ממש, הוא גם כן רק רבע שעה או פחות, כי כמו שאנו רואים שיכולים לעבר שבעים שנה בחלום, ובאמת אנו יודעים אחר-כך בשכל שלנו שהוא רק רבע שעה, כמו-כן ממש מה שנחשב לפי שכלנו שבעים שנה ממש, הוא בשכל הגבוה למעלה יותר רק רבע שעה, רק שאין אנחנו מבינים זאת. כי גם בחלום אם היה אחד בא אצלו בשעת החלום, והיה אומר לו, שכל זה שנדמה לו שעוברים ימים ושנים, שבאמת אינם כלום, והכל הוא רק רבע שעה, בודאי לא היה מאמין לו כלל, כי לפי הדמיון שבחלום נדמה לו שעברו ימים ושנים ממש, כמו-כן ממש אף-על-פי שאצלנו לפי שכלנו נדמה שזה זמן של שבעים שנה, אבל בשכל הגדול יותר הוא רק רבע שעה, וכן

למעלה מעלה, מה שהשכל הוא יותר גבוה, שם
בהשכל הגבוה עוד יותר הזמן נתבטל לגמרי.

כי כל מה שהשכל נגדל יותר ומשיג השגות
אלקות, ונכלל באין סוף ברוך הוא, כל הזמן אין ואפס
לגמרי, ורואה שאין לו שום זמן, ומה שהזמן נדמה
לנו לזמן, הוא מפני הצמצום, שצמצם את עצמו
הקדוש-ברוך-הוא בתוך הזמן, כדי שנוכל להתקיים, כי
גם אנחנו מלבשים בלבוש חמרי וגשמי, ואי אפשר
להשיגו יתברך אלא בתוך הזמן, שזה הימים
שהתלבש עצמו הקדוש-ברוך-הוא כביכול בתוך
הימים, ולכן אנחנו סופרים את כל יום ויום, כמו
שאומרים בתפלה: היום יום ראשון בשבת, היום יום
שני בשבת, היום יום שלישי בשבת וכו', וסופרים
ששה ימים, עד שזוכים להגיע אל השבת, ובשבת אז
מאיר אורו יתברך בגלוי נורא ונפלא מאד, וזה פרצוף
אחד; הינו כי הששה ימים הם כנגד השש ספירות:
חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, שהיא הזעיר
אנפין, והשבת קדש היא המלכות, ועל-כן כל שבוע
ושבוע הוא ענין אחר לגמרי, והכל תלוי כפי פרשת
השבוע שבה קוראים בתורה, והתורה היא בחינת

צמצום, שבו מצמצם עצמו הקדוש-ברוך-הוא בצמצום ובמדה, ולכן כשאדם לומד בכל יום תורה, אזי נמשך עליו אור וחיות וזיו ודבקות הבורא יתברך שמו, כי התורה מלבשת בתוך מדות וימים, שזה כלל המצוות שהן מצמצמות בזמן דיקא, וזה שכתוב (תהלים לט, ה): "ומדת ימי מה היא"; הינו שהתורה נקראת מה, כמו שכתוב (דברים ו, כ): "מה העדות והחקים והמשפטים", והיא מתלבשת במדת הימים (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נו).

ב.

כי באמת עקר התכלית היא שיזכה לדעת שלמה, עד שיזכה לסוד 'למעלה מהזמן', שאז יזכה להפיר את השם יתברך פראוי, אשר בשביל זה נברא האדם, כדי להפירו יתברך, פמוכא בזהר הקדוש (בא מב.), שעקר הבריאה היתה בגין דישתמודעין ליה; כי השם יתברך הוא למעלה מהזמן, ואי אפשר להפירו יתברך פראוי, כי אם מי שזוכה לדעת השלמה הזו, עד שיתבטל אצלו הזמן לגמרי. שזהו סוד כל שעשוע עולם הבא שהוא למעלה מהזמן, פמוכא בדברי רבנו ז"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ז'), שכל הזמן של

העולם הזה מה שְהִיָּה ומה שְׁיִהְיֶה, אינו עולה אֶפְלוּ נגד שְׁעָה אַחַת שֶׁל עוֹלָם הַבָּא, כִּי שָׁם הוּא לְמַעַלָּה מִהַזְמַן וְכוּ'. כִּי שָׁם סוּד הַמְּקִיפִים, שְׁמַקְיָף בְּהַשְׁגוֹת אֱלֻקוֹת אֶת כָּל הַבְּרִיאָה.

וְזֶה עֵקֶר הַתְּכֵלִית שֶׁל אָדָם — לְזָכוֹת לְחַיֵּי עוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא סוּד לְמַעַלָּה מִהַזְמַן, שְׁשָׁם מְפִירִין אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, שֶׁהוּא לְמַעַלָּה מִהַזְמַן, שְׁזֶה עֵקֶר הַתְּכֵלִית שֶׁל כָּל הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת, שְׁבְּשִׁבִיל זֶה נִבְרָא הָאָדָם, וְכָל זֹאת זוֹכִין עַל-יְדֵי שְׁלֵמוֹת הַדַּעַת הָאֲמִתִּית, שְׁעַל-יְדֵי זֶה נִתְבַּטַּל הַזְמַן לְגַמְרֵי.

וְזֶה סוּד מְצוֹת מִלָּה שֶׁהוּא לְחַתּוֹךְ וּלְהַעֲבִיר הָעֶרְלָה דִּחְפָּיָא עַל בְּרִית, שְׁעַל-יְדֵי זֶה מַעֲבִירִין הַכִּסְיֹוֹת וְהַשְּׁטוֹת הַחוּפָּה עַל הַמַּחַ, כְּמוֹבָא בְּתַקוּנֵי זֶהר (עֵין בְּתַקוּן לז, יָף עח). שְׁעַל-יְדֵי מִלָּה וּפְרִיעָה מַעֲבִירִין הָעֲנָנִין דְּמַכְסִּין עַל עֵינֵין דְּאֲנוּן רוּמֵי רַבְתָּא וְרוּמֵי זְעִירָתָא. וְעֲנָנִין דְּמַכְסִּין עַל עֵינֵין, הֵם עֲנָנֵי הַקְּלָפוֹת הַקּוּדְמוֹת לְפָרֵי הַחוּפּוֹת עַל הַמַּחַ, שְׁמֵהֶם נִמְשָׁכִין כָּל הַכִּסְיֹוֹת וְהָעֵדָר הַדַּעַת, שְׁשָׁם עֵקֶר הַזְמַן, שְׁעַל-יְדֵי זֶה כָּל הַתְּאֻוֹת וְרַדִּיפַת הָעוֹלָם הַזֶּה, הַכֹּל הוּא בְּכַחֲיוֹת תַּחַת הַזְמַן; כִּי לְמַעַלָּה מִהַזְמַן שָׁם נִתְבַּטַּלִּין כָּל

התאוות, ואין אחיזה להתאוות והבלבולים ומניעות מעבודת הבורא יתברך, כי אם תחת הזמן שנמשך מהעדר הדעת. ועל זאת קורא קהלת תגור בכל ספר קהלת: "הבל הבלים אמר קהלת וגו' מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש, ראיתי את כל המעשים שנעשו תחת השמש והנה הכל הבל ורעות רוח" וגו' (קהלת א, ב, ג, יד), וכתיב (שם ד, ג): "וטוב משניהם את אשר עדין לא היה אשר לא ראה את המעשה הרע אשר נעשה תחת השמש" וגו': כי כל ההבלים ורעות רוח והמעשה הרע, הכל נעשה תחת השמש ויקא, דהינו תחת הזמן שנמשך מהעדר הדעת, ועל-כן אין אדם עובר עברה אלא אם כן נכנסה בו רוח שטות, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (סוטה ג). כי כשהדעת שלמה, ואז לפי שלמות דעתו, כן הוא סמוך יותר לסוד למעלה מהזמן, ששם אין שום תאוה ולא שום הבל ומעשה רע של תחת השמש והזמן. וזה עקר מצות מילה לחתך הערלה, שהיא תקון הברית, כדי להעביר הכסילות החופה על המוח, כי תקון הדעת הוא על-ידי תקון הברית, כי סלוקא דיסודא עד אבא ואמא' כידוע (ועין שער מאמרי רשב"י מג):

ג.

ועקר התכלית לזכות בזה העולם להגיע אל סוד למעלה מהזמן, שיתבטל אצלו הזמן לגמרי, שידע שאין לו זמן כלל, שאז הוא חי בעולם הזה כדגמת העולם הבא, כי זכה להכליל לגמרי באין סוף ברוך הוא, עד שכל הזמנים אינם נחשבים בעיניו כלל, מאחר שהוא יודע שאין לו זמן כלל, אף אי אפשר לזכות לזה כי אם על-ידי, שנשמת האדם ירדה למטה בעולם הזה, עד שנתלבשה בימים, בזמן ובמדות. וצריך האדם להאריך ימים דיקא בזה העולם, אף-על-פי שבאמת כל תכליתו שיזכה לבטול הזמן, לסוד למעלה מהזמן, אף-על-פי-כן צריך דיקא להאריך ימים ושנים בזה העולם; כי כל מה שחי יום יותר בזה העולם, ועובד השם ביותר בזה העולם בזמן ובימים, על-ידי זה זוכה לשלמות הדעת ביותר, וזוכה ביותר לסוד למעלה מהזמן.

וזה עקר אריכת ימים, שצריכין לזכות בזה העולם, בסוד "למען ייטב לך והארכת ימים", דהינו שיזכה בכל יום ויום מימי חייו להכליל בסוד יום שהוא כלו ארך' (קדושין לט:) שהוא עולם הבא, ששם מאיר

למעלה מהזמן. וזה כל ענין זקנה וקדושה, הינו זקן — זה קנה חכמה (קדושין לב). כי כל מה שנוזקן יותר, צריך לקנות חכמה ודעת אמתיים יותר, ואז נכלל בכל יום בסוד הזקנה שלמעלה, שהיא אריכות ימים ושנים האמתית, שהוא למעלה מהזמן, שמשם עקר החיים, עקר אריכות ימים ושנים. כי מי שאינו זוכה לדעת אמתי בימי חייו, אפלו אם ירבה כחול ימים, אין זה אריכות ימים כלל, כמו שכתוב (קהלת ו, ו): "ואלו חיה אלה שנים פועמים וטובה לא ראה" וגו'. כי מה יתרון לו ברבוי ימיו העוברים כצל עובר, כי הלא בכל יום האדם מת, כי היום שחי לא יחיה עוד. ואם כן הוא מת בכל יום, כמו שכתוב: "ויום המות מיום הנולדו" (שם ז, א), שתכף מיום הנולדו ממש מתחיל האדם למות מיד. וזה ברור ומוכן לכל בר דעת, לכל מי שיש לו מוח בקדקדו. ואם כן מה יתרון לבן מאה שנים על בן יום אחד?! אדרבא, זה מת יום אחד וזה מת מאה שנים. וכמו שכתוב שם בקהלת (שם ו, ג): "הלא טוב ממנו הנפל". כי תחת הזמן אין שום חיים כלל, כי שם עקר אחיזת סטרא דמותא פנראה בחוש לכל, שהזמן הולך ומת בכל יום ובכל עת ובכל שעה, כי כל בני האדם וכל מיין בעלי חיים אשר על פני האדמה

אין לי זמן

רסג

מימות עולם, כָּלֵם הוֹלְכִים וּמֵתִים בְּכֹל שָׁעָה וּבְכֹל יוֹם, כִּי הַיּוֹם וְהַשָּׁעָה שְׁחִיִּים לֹא יִחִיו עוֹד. וְעַל-כֵּן בְּאַמֶּת אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֻכּוֹת יח): רְשָׁעִים בְּחַיֵּיהֶם קְרוּיִים מֵתִים. מֵאַחַר שֶׁנִּמְשָׁכִין אַחַר הַכְּסִילוֹת וְהַרוּחַ שְׁטוּת, שֶׁהִיא פִּתְחַת הַזְּמַן שְׁחוּלְף וְעוֹבֵר וְכָלָה בְּכֹל רִגַע, שֶׁהוּא סֵטְרָא דְמוֹתָא. כִּי עֵקֶר הַחַיּוֹת בְּאַמֶּת הוּא רַק מִחֵי הַחַיִּים, שֶׁהוּא לְמַעְלָה מִהַזְּמַן, וְכֹל עֵקֶר קִיּוּם הַזְּמַן הוּא בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל וּבְשִׁבִיל הַצְּדִיקִים, שֶׁעוֹסְקִין כָּל יְמֵיהֶם בְּתוֹרָה וְעִבּוּדָהּ, שֶׁעַל-יְדֵי זֶה מְשַׁלְּמִין דַּעְתָּם, וְנִכְלָלִין בְּסוּד לְמַעְלָה מִהַזְּמַן, וּמְקַשְּׂרִין וּמַעֲלִין אֶת הַזְּמַן אֶל לְמַעְלָה מִהַזְּמַן. וְהֵם זוֹכִין לְחַיִּים אֲמִתִּיִּים לְעַד וּלְנֶצַח, וּמֵהֶם עֵקֶר הַמְּשַׁכֵּת הַחַיּוֹת לְכָל בְּאֵי עוֹלָם בְּשִׁבִיל קִיּוּם הָעוֹלָם, כִּי הַכֹּל נִבְרָא וּמִתְקַיֵּם בְּשִׁבִיל הַצְּדִיקִים כִּידוּעַ:

הַכֹּלֵל, שֶׁעֵקֶר הַחַיּוֹת הָאֲמִתִּי הוּא לְמַעְלָה מִהַזְּמַן, אִךְ אֵי אֶפְשָׁר לָבֵא לָזֶה, כִּי אִם עַל-יְדֵי שֶׁהָאָדָם בָּא בְּתוֹךְ הַזְּמַן, שֶׁשָּׁם עֵקֶר הַנְּסִיוֹן וְהַצְּרוּף שָׁלוּ, וְצָרִיף דִּיקָא לְהָאֲרִיף יָמִים בְּזֶה הָעוֹלָם, כִּי בְּכֹל יוֹם שְׁחֵי יוֹתֵר, וְזוֹכֶה לְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ כְּרָאוּי, אֲזִי מְשַׁלֵּם דַּעְתּוֹ בְּכֹל יוֹם יוֹתֵר, וְזוֹכֶה בְּכֹל יוֹם וַיּוֹם לְהַכְּלִיל יוֹתֵר וַיּוֹתֵר,

בבחינת למעלה מהזמן שזה עקר התכלית.

ד.

וזה סוד "ואברהם זקן בא בימים" וגו' (בראשית כד, א). שדיקא על-ידי הימים והזמן זכה לבא לסוד זקנה דקדושה, שהוא 'זקן' - זה קנה חכמה, שהוא שלמות הדעת, שהוא ענין למעלה מהזמן, ששם עקר הזקנה האמתית, כי אברהם היה ראש לנמולים על-כן זכה לזה, כי על-ידי מצות מילה זוכין לבטל הזמן, ולהכליל למעלה מהזמן, ששם עקר הזקנה. ועל-כן באמת אברהם אבינו היה הזקן הראשון בעולם, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (בבא מציעא פז): 'עד אברהם לא היה זקנה'. כי הוא הראשון שזכה לזקנה דקדושה מחמת שהוא היה הראשון לנמולים. כי על ידי מצות מילה מורידים את העננים ומכסין על עינא, המעלימים ומסתירים את אמתת מציאותו יתברך, ומאחר שאברהם אבינו היה ראש לנמולים, על ידי זה הוריד מעצמו את כל ההעלמות והפסויים המכסים ומסתירים את אמתת מציאותו יתברך, וזה שאמרו חכמינו הקדושים (נדרים לב): 'גדולה מילה שאין לה מי שנתעסק במצוות פאברהם אבינו, ולא נקרא תמים

אָלאַ על שם המילה, וְזוּ הַמְצוּה הַרְאוּנָה שֶׁל בַּר יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּחֱתַף הָעֲרֵלָה מִמֶּנּוּ שֶׁהֵן הַקְּלָפוֹת, הַמְעֲלִימוֹת וּמִסְתִּירוֹת אֶת אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְלֹא נוֹתְנוֹת לוֹ לְהִתְעַלּוֹת מִהֶזְמַן אֶל לְמַעַלָּה מִהֶזְמַן.

וְזוּ הִיְתָה עֲבוּדָתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ, שֶׁגָּלָה וּפְרָסָם אֶת אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ לְכָל הָעוֹלָם כְּלוּ, וְעַל כֵּן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה, פָּרָשָׁה מַג, ז): 'אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא [לְאַבְרָהָם], אֲנִי לֹא הִיָּה שְׂמִי נִכְרָ לְבְרִיּוֹתִי, וְהִכְרַת אֹתִי בְּבְרִיּוֹתִי, מִעֲלָה אֲנִי עָלֶיךָ, כְּאֵלוֹ אַתָּה שֶׁתֵּף עָמִי בְּבְרִיתוֹ שֶׁל עוֹלָם. כִּי אַבְרָהָם אָבִינוּ גָּלָה אֶת אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ לְכָל הָעוֹלָם כְּלוּ, כִּי עַד אַבְרָהָם אָבִינוּ הִיָּה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נִקְרָא "אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם", כִּיּוֹן שֶׁבָּא אַבְרָהָם וְגָלָה וּפְרָסָם אֶת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעוֹלָם נִקְרָא "אֱלֹהֵי הָאָרֶץ", כִּי אַבְרָהָם אָבִינוּ מָסַר אֶת נַפְשׁוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו, לְגִלּוֹת וּלְפָרְסָם אֶת אֲמַתַּת מְצִיאוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ, וּלְבַטֵּל אֶת הֶזְמַן מִהָאָדָם, וְשִׂידַע שְׂאִין לוֹ שׁוּם זְמַן כָּלָל. וּכְשֶׁאָדָם יוֹדֵעַ שְׂאִין לוֹ שׁוּם זְמַן, אָז הוּא מִתְחַזֵּק בְּכָל מַה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו, וְאִינוּ בָּא לִיְדֵי יְאוּשׁ כָּלָל.

וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (סְפָרֵי הָאֲזִינוּ): 'עַד

שלא בא אבינו אברהם לעולם, כביכול לא היה הקדוש-ברוך-הוא מלך אלא על השמים, אבינו אברהם המליכו על השמים ועל הארץ. אפלו בקש המקום ברוך הוא מאבינו אברהם לגל עינו, ואף נפשו היה נותן לו; כי הוא מסר את נפשו לגמרי להקדוש-ברוך-הוא, ועל-כן היה הוא ראש לנמולים, וממנו והלאה נצטנינו במצות מילה, להוריד את הערלה, שזה מכסה את המוח והדעת בעננים, שהם כלל המחשבות הזרות, להעלים ולהסתיר את הקדוש-ברוך-הוא, עד שאדם נופל תחת הזמן, ונדמה לו שיש לו הרבה זמן בזה העולם, שמזה בא לו היאוש, ועל ידי מצות מילה, מורידים את הקלפות האלו, וזוכים למח נקי, ולידע אשר אין שום זמן כלל.

ה.

וצריך שתדע אשר כל מה שעובר על האדם שנופל לבחינת עבדות, זה רק כשנדמה לו שיש זמן, כי תחת הזמן נאחז כל העמל וכעס ויגיעות וטרחות וטרדות של העולם הזה, שהם ענין העבדות, כמו שכתוב (קהלת ב, כג): "כל ימיו כעס ומכאובות". "כל ימיו"

דיקא, הינו תחת הזמן והימים, שזה מה שפתיב: "מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש" (קהלת א, ג); כי עקר העמל והעבודות הוא תחת השמש והזמן, וכל זה מחמת שטות וחסרון הדעת, שמחמת זה נגדל הזמן אצלו ביותר, עד שנדמה לו כאלו הזמן של ימי חייו ארוך וקבוע, כאלו יתמהמה בזה העולם תמיד, חס ושלום, וחושב מחשבות בכל עת לעשות לו מעמד פרנסה ועשירות, ולבנות לו בתים ובנינים וכלים וכו'. וטרוד בזה תמיד ומתיגע עצמו ביגיעות וטרחות גדולות ועבודות קשות, כאלו היה עבד משעבד נמכר לאיזה אדון, ונופל בדעתו ונדמה לו כאלו יש המון זמן, ועל-ידי-זה הוא משעבד הן לעצמו הן לאחרים.

כי כשאדם נופל בקטנות הדעת, אז הוא עבד משעבד לעצמו, שעובד לעצמו בעבודת פרוץ, כאלו היה עבד נמכר. וכל זה מחמת שטות וחסרון דעתו, שנדמה לו כאלו הזמן גדול מאד, ושוכח שאין שום זמן כלל, והזמן רץ ופורח מאד מאד בכל עת ובכל רגע בלי הפסק כלל. וכמו שפתיב (תהלים קמד, ד): "ימיו כצל עובר", לא כצלו של דקל ולא כצלו של

כּתל, אֶלָּא כֶּצֶל עוֹף הַפּוֹרְחַ (בְּרֵאשִׁית רַבָּה צט, ב). וְלֹא
 דִּי שְׂאִינוּ זוּכָה לְדַעַת אֲמַתֵּי לְחִזְק אַמוּנָתוּ בְּבַחֲיִנַת
 בְּטוּל הַזְּמַן, אַף גַּם עוֹשֶׂה לְעֲצֻמוּ קְבִיעוֹת גְּדוּלָּה
 מִהַזְּמַן וּמִהֵימִים הַפּוֹרְחִים מְאֹד, וְחוֹשֵׁב בְּכָל יוֹם וּבְכָל
 יַעַת מַה יַּעֲשֶׂה לְמַחֵר וּלְאַחַר זְמַן וְכוּ', וּמַחֲמַת זֶה נוֹפֵל
 לְעִבּוּדוֹת גְּמוּרָה, וּמִיַּגַּע וּמִטְרִיחַ אֶת עֲצֻמוּ בִּיגִיעוֹת
 וְעִבּוּדוֹת קָשׁוֹת בְּשִׁבִיל עֲמַל הָעוֹלָם הַזֶּה.

וְזֶה מַה שְּׁכָתוּב (בְּמִדְבָר יא, ח): "שָׁטוּ הָעַם וְלָקְטוּ",
 וּמוּבָא בְּזִהַר הַקְּדוּשׁ (בְּשַׁלַּח סג:): 'בְּשִׁטּוֹתָא', הֵינּוּ
 "שָׁטוּ" פִּרְשׁ הַזִּהַר, שֶׁזֶּה מַחֲמַת 'שִׁטּוֹת' דַּעְתּוֹ, הֵינּוּ
 שְׂמַחֲמַת שִׁטּוֹת צָרִיף לְהַטְרִיחַ עֲצֻמוּ בְּטְרַחֲוֹת וְעִבּוּדוֹת
 גְּדוּלוֹת; כִּי בְּוֵדָאֵי מִי שְׂיֵישׁ לוֹ דַּעַת אֲמַתִּית, הוּא מְבִין
 הַיֵּטֵב שְׁפָל הַזְּמַן שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה הֶבֶל, כְּמוֹ שְׂאוּמְרִים
 (בַּתְּחִנּוֹת קָדָם הַתְּפִלָּה): "וַיְמִי חֲיִינוּ הֶבֶל לְפָנֶיךָ". וּבְאַמַּת
 אֵין שׁוּם זְמַן כָּלֵל, וְאַפְלוּ בְּדַעְתָּנוּ הַפְּחוּתָה שְׂאִין אָנוּ
 יְכוּלִין לְהִבִּין בְּחִינַת לְמַעְלָה מִהַזְּמַן, אֲבָל עַל-כָּל-פָּנִים
 זֶה אָנוּ רוֹאִין גַּם בְּעֵינֵינוּ וּבְדַעְתָּנוּ, שֶׁהַזְּמַן רָץ וְשָׁט
 וּפּוֹרַח מְאֹד בְּתַכְלִית הַבְּהָלָה וְהַמְהִירוֹת, בְּלִי שׁוּם
 קְבִיעוֹת כָּלֵל, וּבְכָל רִגַע הָאָדָם מַת, עַל-כֵּן בְּוֵדָאֵי מִי
 שְׁחָס עַל עֲצֻמוּ, וּמִסְתַּפֵּל עַל זֶה בְּעֵין הָאֵמַת לְאַמַּתּוֹ,

בַּוְדַּאי לֹא יַעֲשֶׂה לְעַצְמוֹ שׁוּם קְבִיעוֹת כָּלֵל בְּעֶסְקֵי
הָעוֹלָם הַזֶּה, וְאִינוֹ חוֹשֵׁב כָּלֵל מִיּוֹם לַחֲבֵרוֹ, כְּמוֹ
שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (יְבָמוֹת סג): "אַל תִּצַּר צָרַת
מִחֵר" וְגו'. וְאַפְלוּ מֵה שֶׁמִּכְרַח לַעֲשׂוֹת עֶסֶק בְּשִׁבִיל
פְּרִנְסָה הוּא עוֹשֶׂה רַק בְּדֶרֶךְ עֲרָאִי וּבְהַעֲבָרָה בְּעֶלְמָא
שְׁלֵא בְּדֶרֶךְ קְבִיעוֹת כָּלֵל. וְכֵמוֹ שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ
הַקְדוּשִׁים (אָבוֹת פֶּרֶק ב): "עֲשֵׂה תוֹרָתְךָ קִבְעָה
וּמְלֵאכְתָּךְ עֲרָאִי". וְאִינוֹ מִחְלִיף חֵס וְשְׁלוֹם, עוֹלָם עוֹמֵד
בְּעוֹלָם עוֹבֵר. נִמְצָא, שֶׁעֵקֶר הָעֵבְדוּת הוּא תַּחַת הַזְּמַן.

וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חַכְמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (אָבוֹת, פֶּרֶק ו'), שֶׁ"אֵין
לָךְ בֶּן חוֹרִין אֶלָּא מִי שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה"; כִּי מִי שֶׁעוֹסֵק
בַּתּוֹרָה זוֹכֵה לְהַשְׁלִים דַּעְתּוֹ, וְזוֹכֵה לְבַטֵּל הַזְּמַן כְּפִי
שְׁלֵמוֹת דַּעְתּוֹ, וְאֲזִי יוֹצֵא מֵעֲבֹדוֹת לְחֵרוֹת, כִּי עֵקֶר
הָעֵבְדוּת תַּחַת הַזְּמַן. וְזוֹ מַעֲלַת עִם יִשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם
נִקְרָאִים בָּנִים לְמָקוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים יד, א): "בָּנִים
אַתֶּם לַיהוָה" אֶלֶּהֵיכֶם", וְעַל כֵּן עִם יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִכָּלֵל
עֲבֹדוֹת, כִּי הֵם הַבְּנֵי חוֹרִין הָאֱמִתִּיִּים, וְזוֹכִים עַל יְדֵי
שֶׁמְסַגְּלִים בְּמַצּוֹת וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, לְהִיּוֹת הַבְּנֵי חוֹרִין
הָאֱמִתִּיִּים, עַד שֶׁנִּתְּבַטֵּל אֶצְלָם הַזְּמַן לְגַמְרֵי, וְנִכְלָלִים
לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן, הֵינּוּ שֶׁמְגִיעִים לְהַשְׁגָּה כְּזוֹ בְּהַשְׁגוֹת

אַלקוּת, שְׁהֵם מְבִינִים שְׂאִין שׁוּם זְמַן כָּלֵל, אַזִּי מִמִּילָא
 אֵינָם מְתִיאָשִׁים וְאֵינָם נִשְׁפָּרִים, כִּי הִיאֹשׁ וְהַשְּׁבִירָה
 בָּא מִחֲמַת רַבּוּי הַזְּמַן, שְׂאָדָם נוֹפֵל תַּחַת הַזְּמַן, וְנִדְמָה
 לוֹ כְּאִלוֹ יֵשׁ לוֹ עוֹד אֶלֶף שָׁנִים לַחַיּוֹת, אַזִּי נִשְׁפָּר, כִּי
 אֵינּוּ יְכוּלִּים לְקַחַת עַל עַצְמוֹ עַל כָּבֵד כְּזֶה, אֲבָל בּוֹ בְּרַגְעַ
 שְׂיִוְדַע שְׂאִין לוֹ שׁוּם זְמַן, אַזִּי מַה יֵּשׁ לוֹ לְעַבְדַּ בְּזֶה
 הָעוֹלָם, כִּי אֵין לוֹ זְמַן כָּלֵל.

וְאֵל כָּל זֶה יְכוּלִּים לְזַכּוֹת רַק עַל-יַדֵּי לְמוֹד הַתּוֹרָה,
 כִּי אֵין לָהּ בֶּן חוֹרִין אֶלָּא מִי שְׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, כִּי מִי
 שְׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה נִדְבֵק בְּחֻכְמָתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְאִזּוֹ נִתְבַּטַּל
 אֶצְלוֹ כָּל הַזְּמַן, וְנִנְעָשָׂה בֶּן חוֹרִין אֲמִתִּי, וְאִזּוֹ מֵאִיר עָלָיו
 אוֹר הַשְּׁבֵת, שֶׁהוּא דַעַת וְשִׁכְלֵי מִמְקוֹם עֲלִיּוֹן, שְׂיִוְדַע
 שְׂאֵינּוּ יוֹדַע כָּלֵל, וְעַל-כֵּן שְׁבֵת הִיא מַעֲיִן עוֹלָם הַבָּא,
 כִּי אִזּוֹ הוּא בָּא בְּסוֹד הַבְּטוּלָה אֶל הָאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא,
 'וּמַנִּיָּה מִתְבָּרְכָאן כָּל שִׁתָּא יוֹמִין' (זֵהר ח"ב סג:), הֵינּוּ
 כָּל שְׁשַׁת יָמֵי הַחַל מְקַבְּלִים אֶת הַשְּׁפָעֶתָם מִשְּׁבֵת-קִדְשׁ,
 שֶׁהוּא עוֹלָם הַבָּא לְמַעְלָה מִהַמְקוֹם לְמַעְלָה מִהַזְּמַן.
 וּבְשִׁבִיל זֶה אָסוּר לְצֵאת בַּשְּׁבֵת חוּץ לְמִקְוָמוֹ, כְּמוֹ
 שְׁכַתוּב (שְׁמוֹת טז, כט): "שָׁבוּ אִישׁ תַּחֲתָיו אֶל יְצֵא אִישׁ
 מִמִּקְוָמוֹ", כִּי הוּא מִמְשִׁיךְ אֶצְלוֹ הָאֶרֶת הָאֵין סוּף בְּרוּךְ

הוא, עֵצָם עֲצָמִיּוֹת אֶלְקוּתוֹ יִתְבַּרְךָ, שְׁשָׁם נִתְבַּטַּל הַזְּמַן לְגַמְרִי. וְעַל-כֵּן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוּשִׁים (שֶׁבַת קִיח.): 'כָּל הַמְּעַנֵּג אֶת הַשֶּׁבֶת נוֹתֵנִין לוֹ גִּחְלָה בְּלִי מְצָרִים'; כִּי בְּשֶׁבֶת מְאִירָה הַחֲרוּת הָאֲמִתִּית, וּמִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ שִׁפְע רֹחְנִי וְשִׁפְע גִּשְׁמִי בְּשִׁשֶׁת יָמֵי הַחֹל, וַיּוֹצֵא לְגַמְרִי מִבְּחִינַת עֲבָדוֹת וְנַעֲשֵׂה בֶן חוֹרִין אֲמִתִּי.

ו.

כִּי עַקֵּר קִדְשַׁת יִשְׂרָאֵל הוּא שְׁמִקְדָּשֵׁינּוּ הַזְּמַן עַל-יַדֵּי תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים הַנַּעֲשִׂים בַּזְּמַן הַזֶּה דִּיקָא, וְעַל-יַדֵּי-זֶה זוֹכִין לְשִׁלְמוֹת הַדַּעַת, וְנִכְלָלִין בְּסוּד לְמַעְלָה מִהַזְּמַן, שֶׁהוּא הָאֶרֶת עוֹלָם הַבָּא. וְזֶה מֵה שְׂאֲמָרוֹ (עֲרוּבִין כב.): "הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם וְלִמְחָר לְקַבֵּל שְׂכָרָם". יֵשׁ מְחָר שֶׁהוּא לְאַחַר זְמַן (תַּנְחוּמָא בֵּא יג), 'לְאַחַר זְמַן דִּיקָא, הֵינּוּ שֶׁהָעוֹלָם הַבָּא הוּא סוּד מְחָר, שֶׁהוּא לְאַחַר זְמַן, הֵינּוּ אַחַר הַזְּמַן, כִּי הָעוֹלָם הַבָּא הוּא עוֹלָם שְׁכָלוֹ אֲרוּךְ, וְנִקְרָא לְמַעְלָה מִהַזְּמַן. וְזוּהִי כָּל עֲבוֹדָתָנוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה לְהַשְׁלִים הַדַּעַת עַל-יַדֵּי קִדְשַׁת תוֹרָה וּמַצּוּוֹת, כְּדֵי לְזַכּוֹת לְהַגִּיעַ אֶל לְמַעְלָה מִהַזְּמַן, שֶׁיְהִיָּה נִכְלָל לְגַמְרִי בְּאֵין סוּף בְּרוּךְ הוּא, וַיַּדַּע אֲשֶׁר אֵין בְּלַעֲדָיו יִתְבַּרְךָ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכָל אֶלְקוּת גָּמוּר, וְזוּ

צריכה להיות עבודה של כל בר ישראל, שיהיה בטל ומבטל באין סוף פרוץ הוא, כי ישראל בשרשם הם בסוד למעלה מהזמן. וזה מה שאמרו (שבת קנו.) אין מזל לישראל; כי כל סדר הזמנים הוא על-ידי הכוכבים ומזלות, וישראל הם למעלה מהכוכבים ומזלות למעלה מהזמן, כמו שנאמר לאברהם (בראשית טו, ה): "הבט נא השמימה וספר הכוכבים אם תוכל לספר אותם, ויאמר לו פה יהיה זרעך". ופרש רש"י: אין הבטה אלא מלמעלה למטה וכו', הינו שהגביהו למעלה מהכוכבים ומזלות ואמר לו: פה יהיה זרעך, שישראל הבאים מזרעו יהיו מלמעלה מהזמן, שמתנהג על-ידי הכוכבים ומזלות. וזה מה שנאמר בלדת יצחק (שם יח, יד): "למועד אשוב אליך כעת חיה וילשרה בן", זה סוד בטול הזמנים, שלמועד שהוא לשנה האחרת והעת הזאת שעמדו בו באותו היום, הכל אחד, כמו שכתוב: "למועד אשוב אליך כעת חיה", הינו למועד שהוא לשנה הבאה הוא כעת חיה, שהוא עת ההיא של היום הזה, כי הכל אחד לשנה הבאה וליום הזה, כי אין שום זמן כלל באמת. וכך נתבשר אברהם "וילשרה בן", כי הלדת יצחק, שהוא הראשון שנולד בקדשת ישראל, הלדתו היתה בסוד

למעלה מהזמן:

נמצא, שישראל הם בסוד למעלה מהזמן. אבל אמות העולם, עובדי עבודה זרה, הם תחת הזמן, כי הם משקעים בכל התאות והבלי העולם הזה, שכלם הם תחת הזמן, כי הם מזהמת הנפש, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (שבת קמו.): אמות העולם שלא עמדו על הר סיני, לא פסקה זהמתן; וזהמת הנפש זו עבדות, כמו שכתוב אצל הנפש (בראשית ג, יד): "ארור אתה על גחנך תלך" וגו', שזה (שם ט, כה): "ארור כנען עבד עבדים" וגו'; הינו העבדות באה על ידי זהמת הנפש, כי ממנו עמל העולם הזה, "בעצבון תאכלנה", שרודפין כל ימיהם אחרי הבלי העולם הזה, שהם תחת הזמן.

וזה מה שנאמר על השמש והירח וכוכבים (דברים ד, יט): "אשר חלק ה' אלקיך אתם לכל העמים" וגו'. ופרש רש"י: אשר חלק להם להאיר להם. ועדין הדבר תמוה, וכי להם לבדם הם מאירים ולא לנו, הלא, אדרבא, עקר הארתם הוא בשביל ישראל, כי כל מעשה בראשית לא נבראו ולא מתקיימים אלא בשביל ישראל כידוע? אף באמת ישראל הם למעלה מהזמן,

למעלה מהפוכבים ומזלות, וכל האור הנמשך לנו על-ידי השמש והירח והפוכבים, אין אנו מקבלין מהם בעצמן חלילה, כי אנו יודעין האמת, שאין להם שום אור בעצמן, רק כל כחם להאיר הם מקבלים ממה שלמעלה, והעליון מהעליון, עד שמקבלים כלם מאור השם יתברך שהוא אור כל האורות, שמאיר בחמה ולבנה וכו'. ועל-כן אנו מברכין בכל יום להשם יתברך, שברא מאורות אלו, ונותן בהם כח להאיר על הארץ, אבל החמה ולבנה בעצמן, אין להם שום אור כלל, אדרבא, אנחנו בני ישראל מאירין בהן, כי על-ידי שאנו מברכין בכל יום על בריאת המאורות, על-ידי זה אנו נותנין בהם כח להאיר על הארץ, כי הכל נברא ונתקיים ומתנהג רק על-ידי ישראל שעובדין את השם יתברך, ומברכין ומשבחין אותו יתברך, שעל-ידי-זה מקשרין כל דבר לשרשו, שמשם נמשך כחו המיוחד לו. כמו המאורות שעל-ידי שאנו מברכין להשם יתברך על בריאתם, על-ידי-זה הם מתקשרים לשרשם, לשרש אור העליון של חמה ולבנה וכוכבים, ועל-ידי-זה הם מאירים, כי אנו מקשרים כל הזמן שמתנהג על-ידי החמה ולבנה והפוכבים והמזלות לשרשו, שהוא למעלה מהזמן, ששם שרש הכל.

אין לי זמן

ערה

ועל-כן אנו למעלה מהמזל, למעלה מכל הכוכבים והחמה. אבל אמות העולם העובדי עבודה זרה והרשעים, שרודפין אחר הבלי עולם הזה, שהם תחת הזמן, שנאמר עליהם (ישעיה ה, יב): "והיה כנור ונבל תף וקליל ויין משתייהם ואת פעל ה' לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו", שאינם מברכים בשחר "יוצר המאורות" ובערב "מעריב ערבים", על-כן הם תחת הכוכבים, והכוכבים מאירים בהם ולא הם בהכוכבים. ועל-כן נאמר בהם על המאורות: "אשר חלק להם להאיר להם", 'חלק' דיקא, פי אצלם חלק ומבדל ומפרש אור הכוכבים משמשו, סוד למעלה מהזמן, מחמת שרודפים אחר הבלי עולם הזה. ועל-כן האור חלוק אצלם משמשו, כמו שכתוב "אשר חלק להם", 'חלק' דיקא. אבל ישראל הם בהפך מזה, פי הם מקשרים כל המאורות לשמש ועל-ידי-זה הם מאירים בכל המאורות, פי כל הכח של המאורות להאיר הוא על-ידי ישראל, שמברכין להשם יתברך על המאורות, שבשביל זה נברא ומתקיים הכל.

ז.

נמצא, שישאל הם למעלה מהזמן. ואמות העולם,

עובדי עבודה זרה, הם תחת הזמן. ועל-כן גר שבא
 להתגיר לצאת מזהמת אמות העולם, עובדי עבודה
 זרה, ולכנס בקדשת ישראל, אי אפשר להכניסו
 בקדשתנו, כי אם על-ידי שמעלין אותו אל למעלה
 מהזמן, ששם שרש קדשת ישראל, שזה סוד התגלות
 משיח, שהוא כלל קדשת ישראל, שהוא למעלה
 מהזמן, אשר עליו נאמר (תהלים ב): "אני היום
 ילדתיך". וזה מה שאמרו חכמינו הקדושים (יבמות
 כב.): 'גר שנתגיר כקטן שנולד דמי', כי כל קדשתו
 הוא מסוד קדשת משיח, שהוא למעלה מהזמן,
 שנאמר בו: "אני היום ילדתיך". ועתה מקשר הפסוק
 שאחריו בקשר נפלא, הינו הפסוק "שאל ממני ואתנה
 גוים נחלתך", שנאמר אחר: "אני היום ילדתיך", הינו
 על-ידי "אני היום ילדתיך", שהוא גלוי למעלה
 מהזמן, על-ידי-זה: "שאל ממני ואתנה גוים נחלתך",
 שכל הגוים ישובו אליך לנחלה, הינו שיהיו גרים
 שיתגירו וישובו תחת יד משיח וישראל, כי עקר
 קדשת הגרים היא על-ידי למעלה מהזמן, שהוא סוד
 "אני היום ילדתיך". שמי שרוצה לחזר לשרש עם
 ישראל, עליו לשכח את כל העבר שלו, ולידע שאין
 לו שום זמן, והוא עכשו נולד מחדש.

וְזֶה סוּד הַתְּשׁוּבָה, כִּי גַם הַבַּעַל הַתְּשׁוּבָה הוּא בְּאוֹתָהּ
 בְּחִינָה שֶׁל גֵּר, שְׂצָרִיף לְצֵאת מִזִּהְמָתוֹ לְחֹזֵר לְשׂוֹרֵשׁ
 קְדוּשָׁתוֹ שֶׁהוּא קְדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל. (רַק שֶׁהַבַּעַל הַתְּשׁוּבָה
 בְּיָדָיו מַעֲלָתוֹ גְּבוּהָה הַרְבֵּה מֵהַגֵּר, מִחֲמַת שֶׁהוּא
 עַל-כָּל-פָּנִים מִזֶּרַע יִשְׂרָאֵל). וְאִיךְ אֶפְשָׁר לְהַפְּךָ וּלְתַקֵּן
 כָּל אֵלּוּ הַיָּמִים וְהַזְּמַנִּים שְׂפָגַם בָּהֶם כָּל-כָּף כָּל אֶחָד
 כְּפִי עֲוֹנוֹתָיו, וּמְכַל שִׁכְנֵי גֵר שֶׁהִיָּה עַד עַכְשָׁו גּוֹי עוֹבֵד
 עַבְדוּת זָרָה לְגַמְרִי, אִיךְ אֶפְשָׁר לְהַפְּכֵוּ לְקְדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל?
 אָבֵל בְּאַמַּת כָּל הַבַּעֲלֵי הַתְּשׁוּבָה, מְכַל שִׁכְנֵי גֵרִים, אִי
 אֶפְשָׁר לְחֹזֵר לְהַכְנִיסֵם בְּקְדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל, כִּי אִם עַל-יְדֵי
 הַסוּד הַזֶּה, לְהַתְּחַדֵּשׁ בְּכָל פַּעַם מִחֲדָשׁ, לְשַׁכַּח אֶת
 הָעֶבֶר, וְלוֹמַר לְעַצְמוֹ: "אֲנִי הַיּוֹם יְלֻדְתִּיךָ", שֶׁזֶה הַגְּלוּי
 שֶׁל מְשִׁיחַ צְדָקְנוֹ, שֶׁהוּא יִגְלֶה אֶת סוּד לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן,
 שְׁשֵׁם נִתְבַטֵּל כָּל הַזְּמַן שֶׁעָבַר לְגַמְרִי, וְנַעֲשֶׂה כְּאֵלוֹ
 הַיּוֹם נוֹלָד מִמָּשׁ, הֵינּוּ "אֲנִי הַיּוֹם יְלֻדְתִּיךָ" שֶׁנֶּאֱמַר עַל
 מְשִׁיחַ. וְכֵן נֶאֱמַר זֶה הַמְּקָרָא עַל כָּל הַבָּא לְהַתְּקַדֵּשׁ
 בְּקְדוּשַׁת יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׂמוּבָא בְּסִפְרִים, שְׂבִיּוֹם שֶׁהָאָדָם
 נַעֲשֶׂה בַר מְצוּהָ, נֶאֱמַר בּוֹ: "אֲנִי הַיּוֹם יְלֻדְתִּיךָ". וְכֵן
 כָּל מִי שֶׁבָּא לְהַטְהֵר וּלְהַתְּקַדֵּשׁ, כִּי זֶה עֵקֶר הַקְּדוּשָׁה,
 וְזֶה עֵקֶר הַכַּח וְהַהֲתַחֲזָקוֹת וְהַתְּקוּהָ לְשׁוּבָה מְכַל

הַזְהֵמוֹת וְהַטְּמְאוֹת וְהַפְּגָמִים שֶׁנִּפְל בָּהֶם, כָּל אֶחָד כָּפִי
נִפְּלָתוֹ, וְלָשׁוּב לַיהוָה יִתְבַּרַךְ; כִּי עֶקֶר הַתְּקוּנָה הוּא
עַל-יַדֵּי סוּד לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן שֶׁמְשַׁיְגִין הַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵם
סוּד מְשִׁיחַ, כְּאֲשֶׁר הִבְנֵתִי מִפִּיּו הַקְּדוּשׁ שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל,
שֶׁאָמַר סְמוּךְ לְהַסְתַּלְקוּתוֹ, שֶׁהוּא הוֹלֵךְ עִתָּה עִם הַגְּלוּי
שֶׁגָּלָה עַל פְּסוּק: "אֲנִי הַיּוֹם יִלְדֶתִיךָ" (לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֶלֶק
ב', סִימָן סא), וְאִי אֶפְשָׁר לְבָאֵר עֲנִינָן זֶה בְּכַתָּב כָּלֵל, רַק
מֵה שֶׁהִבְנֵתִי אֲנִי מְדַבְּרִיו הוּא, שֶׁאָמַר זֹאת לְעֲנִינָן מֵה
שֶׁהוּא עוֹסֵק בִּיגִיעוֹת גְּדוּלוֹת כָּל-כֶּף לְקָרֵב נִפְשׁוֹת
רְבוֹת לַיהוָה יִתְבַּרַךְ, וְעַדִּין לֹא עָלְתָה בְּיָדוֹ כְּרִצּוֹנוֹ.
וְהַמְּחַלְקֵת וְהַמְּנִיעוֹת בְּגִשְׁמִיּוֹת וְרוּחָנִיּוֹת מִתְגַּבְּרוֹת
וּמִתְפַּשְׁטוֹת מְאֹד מְאֹד בְּכֻלָּיוֹת וּבְכַפְרֻטִּיּוֹת עַל כָּל אֶחָד
וְאֶחָד, אֲשֶׁר כָּשַׁל כַּח הַסֶּכֶל, וְרַבִּים נִכְשְׁלוּ וְנִפְּלוּ
עַל-יַדֵּי-זֶה וְכוּ'. וְלְעֲנִינָן זֶה אָמַר שֶׁהוּא מְחִיָּה עֲצָמוֹ
בְּעֲנִינָן זֶה שֶׁל "אֲנִי הַיּוֹם יִלְדֶתִיךָ", הֵינּוּ שֶׁהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ
יַעֲזְרֵנוּ לְדַלֵּג עַל הַכֹּל, וְסוּף כָּל סוּף יִתְגַּלֶּה הָאֱמֶת,
וְכֻלָּנוּ נָשׁוּב לַיהוָה יִתְבַּרַךְ בְּאֱמֶת, וְכָל הַיָּמִים
הָרַאשׁוֹנִים יִפְּלוּ, כִּי כָּל הַזְּמַן יִתְבַּטֵּל וְיִכָּלֵל הַכֹּל בְּסוּד
לְמַעַלָּה מִהַזְּמַן, וְשֵׁם יִתְתַּקֵּן הַכֹּל:

ח.

וְאִם אָמַנְס דְּבָרִים אֱלֹה גָבְהוּ וְשָׁגְבוּ מִשְׁכָּל אָנוּשִׁי,
 כִּי בּוֹדָאִי אִי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג בְּשִׁכָּל אֶת סוּד לְמַעְלָה
 מִהַזְמַן, בְּטוּל הַזְמַנִּים, הֵינּוּ שְׂיַדַע הָאָדָם שְׂאִין לוֹ שׁוּם
 זְמַן כָּלָל, כִּי הַזְמַן הוּא נִבְרָא מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, הֵינּוּ שֶׁהוּא
 יִתְבָּרַךְ צְמִצָּם אֶת עֲצָמוֹ בְּצִמְצוּמִים אַחַר צְמִצוּמִים, עַד
 שְׂבָרָא אֶת הַזְמַן בְּעֲצָמוֹ, וּמָה שְׂנִתְפָּס בְּלִבִּי מִזֶּה, כִּפִּי
 מָה שְׂזָכִיתִי לְשִׁמְעַ מִפִּי הַקְדוּשׁ בְּעֲצָמוֹ, אִי אֶפְשָׁר
 לְבָאָר בְּפֶה וּבִכְתָּב, כִּי מִזֶּה אִי אֶפְשָׁר לְדַבֵּר, כִּי אִם
 לְכָל חַד כְּפוּם מָה דְמִשְׁעַר בְּלִבָּהּ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן אָנוּ
 מְחֻיָּבִים לְהִרְחִיב הַדְּבָרִים בְּזֶה בְּכָל מָה דְאֶפְשָׁר, כִּי הוּא
 חֵינּוּ וְאֶרְךָ יְמֵינוּ, כִּי מִי שְׂיִסְתַּכַּל עַל בְּטוּל הַזְמַן וְאִיךָ
 הַזְמַן עוֹבֵר וּפּוֹרֵחַ וְאִין לוֹ מְנוּחָה אֶפְלוּ כְּרַגַע, כִּי
 בְּאַמַּת אִין שׁוּם זְמַן כָּלָל, בּוֹדָאִי יְשִׁים כָּל לְבוֹ לְבַטֵּל
 הַבְּלִי הַזְמַן וְלָשׁוּם כָּל תְּקוּנָתוֹ אֶל לְמַעְלָה מִהַזְמַן, וְגַם
 עַל-יְדֵי-זֶה שְׂיֵאֱמִין בְּסוּד הַגְּלוּי הַנִּפְלָא הַזֶּה שֶׁל
 לְמַעְלָה מִהַזְמַן, עַל-יְדֵי-זֶה לֹא יִפֹּל לְעוֹלָם מִשׁוּם
 נְפִילָה שְׂבָעוֹלָם, יִהְיֶה אִיךָ שְׂיִהְיֶה, כִּי יִזְכִּיר אֶת עֲצָמוֹ,
 שְׂיֵשׁ בְּחֵינַת "אֲנִי הַיּוֹם יְלֻדְתִּיךָ", הַנִּנְאָמַר בְּמִשִּׁיחַ,
 שֶׁהוּא סוּד לְמַעְלָה מִהַזְמַן, שְׂשֵׁם נִתְתַּקֵּן הַכֹּל. וְכָל זְמַן

שׁיִשׁ לְהֶאָדָם נִקְדַּת הָאֲמוּנָה, שְׂמֵאָמִין בְּהֵשֶׁם יִתְבָּרֵךְ
 וּבְעוֹלָם הֵבֵא וּבְבִיאַת מְשִׁיחַ, שֶׁהוּא סוּד הַתְּגִלוֹת בְּטוֹל
 כָּל הַזְּמַנִּים, שְׂאִין שׁוּם זְמַן כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכֹל אֱלֻקוֹת
 גָּמוּר, עַל-יְדֵי-זֶה יֵשׁ לוֹ תִקְוָה לְעוֹלָם, וְאִיךְ שֶׁהוּא
 מֵאַחַר שְׂמִחָזֵק עֲצָמוֹ בְּמָה שֶׁהוּא, יֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתוֹ,
 עַל-יְדֵי סוּד הַהִתְחַדְּשׁוֹת שֶׁל "אֲנִי הַיּוֹם יִלְדֶתִיךָ",
 שֶׁהוּא קִדְשַׁת מְשִׁיחַ, שְׂמֵשֶׁם נִמְשַׁכַּת הַקִּדְשָׁה עַל כָּל
 הַגֵּרִים וּבְעֵלֵי תְּשׁוּבָה, שֶׁזֶה גֵר שׁוֹנֵתִיךְ כְּקִטָּן שְׁנוֹלָד
 דָּמִי, מִכָּל שְׂפָן הַבַּעַל תְּשׁוּבָה, כִּי עַל-יְדֵי-זֶה עָקַר
 הַכְּנִיסָה לְתְּשׁוּבָה וְלִקְדֻשַׁת יִשְׂרָאֵל, שְׂצָרִיךְ לְחַשֵּׁב בְּכֹל
 יוֹם וּבְכֹל שְׁעָה כְּאִלוֹ הַיּוֹם נוֹלָד, שֶׁזֶה נִמְשַׁךְ מִקְדֻשַׁת
 הַצְּדִיקִים, שֶׁהֵם מְגַלִּים אֶת הַדַּעַת הַנִּפְלְאָה שֶׁל מְשִׁיחַ
 צְדִקְנוֹ, וְכִשְׂיִגִיעַ אֶל גְּלוּי זֶה לְחַשֵּׁב בְּכֹל יַעַת כְּאִלוֹ עֲתָה
 נוֹלָד, וְאַפְלוֹ אִם יַעֲבֹר עָלָיו מָה, יִתְחַזֵּק בְּכֹל פַּעַם,
 וְיִחַשֵּׁב בְּלִבּוֹ שֶׁעֲתָה נוֹלָד, אִזּוֹ בְּוַדָּאִי סוּף כָּל סוּף יִזְכֶּה
 לְהִתְקַרֵּב לְהֵשֶׁם יִתְבָּרֵךְ, וְאִזּוֹ יִתְתַקֵּן הַכֹּל. כִּי הַיָּמִים
 הָרֵאשׁוֹנִים יִפְלוּ, וְהַכֹּל יִתְהַפֵּךְ לְטוֹבָה, וְיִהְיֶה נִכְלָל
 הַכֹּל בְּאִין סוּף בְּרוּךְ הוּא שְׂשֵׁם שׁוֹרָה רַק לְמַעְלָה
 מִהַזְּמַן, סוּד יִחִידָה וְיִחִידָה, שֶׁהוּא הַתְּגִלוֹת מְשִׁיחַ.
 וְהֵבֵן הַדְּבָרִים הַיֵּטֵב לְמַעֲשֵׂה וְלַהִתְחַזְּקוֹת, כִּי אִין
 הַתְּחַזְּקוֹת גְּדוֹלָה מְזוֹ:

ט.

וְזֶה סוּד (תהלים צ, ג): "תֵּשֶׁב אָנוּשׁ עַד דִּכָּא וְתֵאמֹר שׁוּבוּ בְּנֵי אָדָם כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוּל כִּי יַעֲבֹר"; שְׁעָקַר הַתְּשׁוּבָה הִיא בְּסוּד לְמַעַלָּה מֵהַזְּמַן, "כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוּל כִּי יַעֲבֹר". וְכִמוֹ שֶׁכָּתַב רַבֵּנוּ ז"ל (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת תְּשׁוּבָה, סִימָן א): יוֹם שֶׁהָאָדָם עוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה הוּא לְמַעַלָּה מֵהַזְּמַן, וּמַעַלָּה כָּל הַיָּמִים לְמַעַלָּה מֵהַזְּמַן, וְכֵן יוֹם הַכְּפוּרִים הוּא לְמַעַלָּה מֵהַזְּמַן. וְזֶהוּ: "תֵּשֶׁב אָנוּשׁ עַד דִּכָּא" - עַד דִּכְדּוּכָא שֶׁל נֶפֶשׁ (ירוּשְׁלָמִי חֲגִיגָה ב, א), שֶׁהִיא הַתְּחִזְקוֹת שֶׁמָּשָׂה רַבֵּנוּ מְחִזֵּק אוֹתָנוּ בְּתַפְלָתוֹ, שִׁישׁוּב הָאָדָם לְעוֹלָם יִהְיֶה אִין שִׁיְהִיָּה, אֶפְלוּ עַד דִּכְדּוּכָא שֶׁל נֶפֶשׁ. וְהַפֵּל בְּכַח שֶׁל הַהֲשָׂגָה וְהַשְׁכָּל שֶׁל לְמַעַלָּה מֵהַזְּמַן, "כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוּל כִּי יַעֲבֹר". שְׁנֵתְבַטֵּל כָּל הַזְּמַן לְגַמְרִי, וְזֶהוּ: "וְאַשְׁמוּרָה בְּלִילָה", כִּי כָּל הַמְזֻמּוֹר הִזָּה מְדַבֵּר מֵהֶבֶל הַזְּמַן שֶׁהוּא כְּצֵל עוֹבֵר, מִחֲמַת שְׁבָאֲמַת אִין שׁוּם זְמַן כָּלָל, כִּי הַזְּמַן הוּא רַק מִחֲסָרוֹן הַדַּעַת, כְּמוֹ שְׁרוּאִין עַל-יְדֵי הַשָּׁנָה, שֶׁכָּל מָה שֶׁהַשְׁכָּל נִקְטָן יוֹתֵר, הַזְּמַן נִגְדָּל בְּעֵינָיו יוֹתֵר, וְזֶהוּ שֶׁמָּשָׂה רַבֵּנוּ מֵהֶבֶל הַזְּמַן וְאוֹמֵר: "כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוּל כִּי

יַעֲבֹר, שְׁזֵהוּ סוּד לְמַעַלָּה מֵהַזְמַן, שְׁאַלְף שָׁנִים אֵינָם
 נֶחֱשָׁבִים, כִּי אִם כְּיוֹם אֶחָד. וְזֵהוּ: "וְאַשְׁמוּרָה בַלְיָלָה",
 הַיְנוּ שֶׁהוּא מְסַבֵּיר לָנוּ שֶׁהַזְמַן הֶבֶל וְאֵין לוֹ קָיוֹם כָּלֵל,
 כִּי זֶה אָנוּ רוֹאִין עַל-יְדֵי אַשְׁמוּרָה, הַיְנוּ כְּמוֹ הַשְּׁנֵת
 לַיְלָה, שְׁאֵז אָדָם חוֹלֵם, וְזֶה "אַחֲזֶפֶת שְׁמֵרוֹת עֵינָי", שְׁאֵז
 בַּשְּׁנֵת לַיְלָה גְדָמָה עַל רְבַע שָׁעָה שֶׁהוּא שְׁבַעִים שָׁנָה,
 וְאַחֲר־כֵּן כְּשֶׁמְקִיץ מִשְׁנָתוֹ וְחוֹזֵר אֵלָיו שְׁכָלוֹ, הוּא
 רוֹאֵה שְׁזֵה הַזְמַן שֶׁל הַשְּׁנָה וְהַחֲלוּם הוּא הֶבֶל. כְּמוֹ-כֵן
 כָּל הָאֵלֶף שָׁנָה שֶׁלָּנוּ בְּאַמֶּת הֵם רַק כְּמוֹ "יוֹם אֶתְמוֹל
 כִּי יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה בַלְיָלָה", הַיְנוּ כְּמוֹ אַשְׁמוּרָה בַלְיָלָה
 שֶׁהוּא זְמַן שָׁנָה, שְׁאֵז גְדָמָה עַל שָׁעָה מְעַטֶּת שֶׁהִיא זְמַן
 אָרֶךְ, כְּמוֹ-כֵן הוּא בְּאַמֶּת כָּל הַזְמַן שֶׁלָּנוּ, שֶׁנְּדָמָה
 בְּעֵינָיו לְזְמַן אָרֶךְ, כְּאֵלוֹ הוּא אֵלֶף שָׁנָה, וּבְאַמֶּת אֵינוֹ
 כָּלוּם, כִּי הוּא צֵל עוֹבֵר, וְאֵלֶף שָׁנָה הֵם כְּיוֹם אֶתְמוֹל.
 וְעַל-יְדֵי הַדְּעַת וְהַגְּלוּי הַזֶּה דִּיקָא כְּשֶׁמְסַתְּפָלִים עַל זֶה
 בְּאַמֶּת, וּמְאַמִּינִים בְּזֶה בְּאַמֶּת, עַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא זוֹכִין
 לְתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה תָּמִיד, יִהְיֶה אֵיךְ שִׁיְהִיָּה, אֶפְלוּ מְכָל
 הַנְּפִילוֹת שֶׁבְּעוֹלָם, רַחֲמָנָא לְצַלָּן. בְּסוּד "תִּשְׁבֵּי אֲנוּשׁ
 עַד דְּכָא" - עַד דְּכְדוּכָא שֶׁל נֶפֶשׁ. "וְתֹאמַר שׁוּבוּ בְנֵי
 אָדָם כִּי אֵלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל".

וזהו: "זרמַתם שנה יהיו", שְׁכַל הַזְמַן הוּא רַק עֲנִין
 שָׁנָה, הֵינּוּ כִּי בַשָּׁעָה שְׁאָדָם יֵשֵׁן, נִדְמָה לוֹ בַּחֲלוּם
 הַלֵּילָה כְּאִלוֹ עוֹבְרִים לוֹ שְׁבַעִים שָׁנָה, כִּי אָדָם בְּאֲמֻצֵּעַ
 הַלֵּילָה חוֹלֵם כָּל מִינֵי חֲלוּמוֹת עֲרָבִים וְנִעְיָמִים
 בְּדַמְיוֹנוֹת, וְנִדְמָה לוֹ כְּאִלוֹ הוּא חַי לְעוֹלָם, אָבֵל בַּבֶּקֶר,
 "כְּחֻצִיר יַחֲלֶף", כִּי אַחֲר־כֶּף בַּבֶּקֶר בְּהַקִּיצוֹ מִשְׁנָתוֹ,
 רוֹאֶה שְׁכַל הַזְמַן שֶׁבַשְׁנָה הוּא הֶבֶל וְכַחֲצִיר יַחֲלֶף,
 וְכַמוֹ-כֵּן בַּבֶּקֶר "יֵצִיץ וְחֲלֶף", שְׁגַם הַזְמַן שֶׁנֶּחֱשֵׁב
 בְּעֵינֵינוּ לְזַמַּן, שֶׁנִּדְמָה בַּבֶּקֶר כְּאִלוֹ הַזְמַן יֵצִיץ וְגָדֵל,
 אָבֵל בְּאֲמַת 'וְחֲלֶף', מִיָּד: "לְעֶרֶב יְמוּלֵל". כִּי הוּא צֵל
 עוֹבֵר וְגַם הַזְמַן שֶׁל הַבֶּקֶר, דִּהְיֵנוּ הַזְמַן שֶׁבְּהַקִּיץ גַּם כֵּן
 אֵינוֹ כְּלוּם בְּשִׁכְלֵי הַגְּבִיָּה מִמֶּנּוּ. וְזֶהוּ שְׁקוּבֵל: "כִּי כָלֵינוּ
 בְּאֶפֶס וּבַחֲמַתָּךְ נִבְהַלְנוּ, שִׁתָּה עֲוֹנוֹתֵינוּ לְנִגְדָּךְ עַל־מִנּוּ
 לְמֵאוֹר פְּנִיךָ: כִּי כָל יְמֵינוּ פָּנוּ בְּעִבְרַתְךָ כָלֵינוּ שְׁנֵינוּ
 כְּמוֹ הֶגְהָה: יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שְׁבַעִים שָׁנָה, וְאִם
 בְּגִבּוֹרוֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרֵהָבִים עָמַל וְאֶזֶן, כִּי גָז חֵישׁ
 וְנִעְפָּה: מִי יוֹדֵעַ עַז אֶפֶס וּכִירָאֲתָךְ עִבְרַתְךָ לְמִנּוֹת יְמֵינוּ
 כֵּן הוֹדֵעַ, וְנִבְיָא לְבַב חֲכָמָה: שׁוּבָה הַיְיָ"ה עַד מָתִי
 וְהִנַּחֲתֵם עַל עַבְדֶּיךָ, שִׁבְעֵנוּ בַּבֶּקֶר חֲסִדָּךְ וְנִרְנָנָה וְנִשְׁמַחָה
 בְּכָל יְמֵינוּ: שְׁמַחְנוּ כִּימוֹת עֲנִיתָנוּ, שְׁנוֹת רְאִינוּ רָעָה".

הינו שהפסוק מדבר איך שעל-ידי העוונות והחטאים
 שהאדם חוטא הוא נופל אל תחת הזמן, ונדמה לו
 כאלו יש לו עוד לחיות אלה שנים, ומרים ומרוזים לו
 כל החיים, ומסתובב נע ונד, אבל באמת הכל הבל
 ודעות רוח, כי אם האדם חוזר בתשובה, אז נתהפך
 הכל לטובה, וזוכה להגיע אל סוד למעלה מהזמן,
 שרואה שאין לו שום זמן, כי הכל לכל אלקות גמור
 הוא, וזוכה להכליל באין סוף ברוך הוא ונתקיים אצלו:
 "שמחנו כימות עניתנו שנות ראינו רעה", שזה יהיה
 סוד הגאולה, שעם ישראל יקבלו את הדעת הזו של
 גלוי אלקות בתכלית מדרגה עליונה, "וידע כל פעול
 כי אתה פעלתו, ויבין כל יצור כי אתה יצרתו, ויאמר
 כל אשר נשמה באפו הוי"ה אלקי ישראל מלך
 ומלכותו בכל משלה"; אשרי המחכה ויגיע!

תם ונשלם, שבח לאל בורא עולם!